

**Hogeschool
Leiden**

Aanvraag macrodoelmatigheidstoets Nieuwe Opleiding

Master Leraar Nederlands po-vo

Ontwikkeld vanuit Faculteit Educatie
Hogeschool Leiden
Juni 2024

Inhoudsopgave

1.	Basisgegevens Instelling	3
2.	Basisgegevens Opleiding.....	3
3.	Inleiding	4
4.	Inhoud opleiding en onderwijsprogramma	5
5.	Doelgroep van de opleiding en nadere vooropleidingseisen	7
6.	Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden	8
7.	Analyse verwant (toekomstig) aanbod	9
8.	Geschatte instroom in de nieuwe opleiding.....	10
9.	Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte	12
10.	Noodzaak tot start nieuwe opleiding.....	16
11.	Aansluiting instellingsprofiel	17
12.	RIO- en ISCED-indeling	19
13.	Afstemming	20
	Bronnenlijst.....	21
	Bijlagen	23

1. Basisgegevens Instelling

Naam instelling(en)	Hogeschool Leiden
BRIN-code(s)	21RI
KvK-nummer(s)	41167218
Contactpersoon aanvraag	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
Contactpersoon CvB	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

2. Basisgegevens Opleiding

Kenmerk aankondiging	A24-017
Naam	Leraar Nederlands po-vo
Oriëntatie	HBO
Niveau	Master
Vorm	Voltijd en deeltijd
Gemeente(n) waar de opleiding wordt gevestigd	Leiden
Taal	Nederlands
Studielast	60 EC
Studieduur	Voltijd 1 jaar, deeltijd 2 jaar
Beroepsvereisten	Niet van toepassing
Capaciteitsbeperking	Niet van toepassing
Beoogde startdatum	1 september 2025
ISAT-code (indien bekend)	Nog niet bekend
RIO-(sub)onderdeel ²	Onderwijs: Opleiding tot leraar tweedegraads
SCED-rubriek (optioneel)	01 Onderwijs (0114 lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken)

3. Inleiding

Met dit dossier vraagt Hogeschool Leiden een macrodoelmatigheidstoets aan voor een nieuwe masteropleiding 'Leraar Nederlands po-vo'.

Er is een grote maatschappelijke urgentie om het taal- en leesonderwijs in Nederland structureel te verbeteren.^{1,2,3} De resultaten van PISA-2022⁴, waaruit blijkt dat de leesvaardigheid van leerlingen in het voortgezet onderwijs in Nederland opnieuw drastisch is gedaald, onderstrepen dit.⁵ Tegelijkertijd zijn er te weinig leraren Nederlands.⁶ Vooral in de Randstad dreigt in het komende decennium een oplopend tekort.⁷ Hogeschool Leiden wil daarop gerichte actie ondernemen door een masteropleiding aan te bieden die leraren in het primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo) de benodigde kwaliteitsslag in het vakgebied Nederlands laat maken⁸: de master Leraar Nederlands po-vo. Met deze masteropleiding behalen studenten een tweedegraads lesbevoegdheid voor het vak Nederlands.

De master Leraar Nederlands po-vo leidt leraren op tot vakexperts die sturing kunnen geven aan het op systematische wijze uitvoeren van noodzakelijke innovaties op het gebied van taal en geletterdheid. Deze leraren kunnen de kwaliteitsslag die nodig is in dit vakgebied maken ten dienste van hun eigen lessen, maar ook ten dienste van de schoolorganisatie. Wetenschappelijke kennis vormt hiervoor de basis. De studenten vertalen wetenschappelijk bewezen effectief taal- en leesonderwijs naar de eigen onderwijspraktijk. Zij leren hoe een impuls te geven aan onderwijsontwikkeling, professionalisering van collega's en het schoolbeleid ten aanzien van het vak.

De master biedt, anders dan het bestaande opleidingsaanbod op master- en bachelorniveau, leraren de kans om zich zowel verder in hun vak te verdiepen als bij te dragen aan de noodzakelijke vernieuwing van de lespraktijk, én tegelijkertijd een tweedegraads lesbevoegdheid te halen. Hiermee wordt het beroepsbeeld van de leraar divers en dynamisch. Door ontwikkelingsperspectief te bieden binnen het onderwijs vergroot de master de aantrekkelijkheid van het beroep en verkleint de master daarmee ook het lerarentekort dat juist in het vakgebied Nederlands, nu en in de toekomst, een urgent probleem is.

Daarnaast voorziet de opleiding in de behoefte aan leraren die een sterke verbinding kunnen maken tussen taal en lezen in het primair onderwijs en het vakgebied Nederlands in het voortgezet onderwijs. Daar komt nog bij dat juist leraren die met deze master een tweede bevoegdheid halen, pedagogisch sterk ontwikkeld zijn en uitstekend in staat zijn om leerlingen te begeleiden in hun ontwikkeling van kind tot adolescent.

---

¹ Rijksoverheid. (2022, 12 mei). Kamerbrief over Masterplan basisvaardigheden. Kamerbrief over Masterplan basisvaardigheden | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.

² Inspectie van het Onderwijs (2023). *Rapport De Staat van het Onderwijs 2023*. <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2023/05/10/rapport-de-staat-van-het-onderwijs-2023>

³ [redacted] e.a. (eds.) (2022). *Omdat lezen loont. Op naar effectief leesonderwijs in Nederland*. Huizen: Pica.

⁴ [redacted] e.a. (2023). *PISA-2022 in vogelvlucht. (Hoofdstuk 5 Leerlingprestaties in leesvaardigheid)*. Twente https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/330860617/Resultaten_PISA-2022_in_vogelvlucht.pdf

⁵ [redacted] (2023). *PIRLS-2021: Trends in leesprestaties, leesattitude en leesgedrag van tienjarigen uit Nederland*. Expertisecentrum Nederlands.

⁶ Onderwijsraad. (2022). *Taal en rekenen in het vizier. (Paragraaf 1.4 Beheersing taal en rekenen ook beïnvloed door factoren buiten het onderwijs)*. [Taal en rekenen in het vizier | Advies | Onderwijsraad](#)

⁷ [redacted] (2023). *Whitepaper lerarentekorten: Over oorzaken, beleid en oplossingen*. <https://dSPACE.library.uu.nl/handle/1874/427915>

⁸ Onderwijsraad. (2022). *Taal en rekenen in het vizier*. [Taal en rekenen in het vizier | Advies | Onderwijsraad](#)

De master Leraar Nederlands po-vo zorgt dus voor:

- leraren die als vakexperts in het po en vo sturing kunnen geven aan het op systematische wijze uitvoeren van noodzakelijke innovaties op het gebied van taal en geletterdheid;
- het terugdringen van het lerarentekort voor het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs door meer leraren op te leiden;
- behoud van leraren in het onderwijs door het bieden van loopbaanperspectief;
- expertise bij leraren rondom de aansluiting tussen taal in het primair onderwijs en het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs.

4. Inhoud opleiding en onderwijsprogramma

In de master verdiepen studenten zich in onder meer in taal- en leesonderwijs, taaldomeinintegratie en thematisch taalonderwijs. Zij ontwikkelen hun onderzoekend vermogen en zetten dit in om de onderwijspraktijk te innoveren. De masteropleiding bouwt voort op en verdiept de reeds verworven pedagogische, vakdidactische en vakinhoudelijke competenties die zijn opgedaan tijdens de bacheloropleiding pabo en in de praktijk van het primair onderwijs. Studenten leren bruggen te bouwen tussen de verschillende onderwijssectoren.

Wetenschappelijk bewezen effectief taal- en leesonderwijs en domeinintegratie vormen de kern van het curriculum. Studenten worden opgeleid tot vakexperts die sturing kunnen geven aan het op systematische wijze uitvoeren van noodzakelijke innovaties op het gebied van taal en geletterdheid en kunnen een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van duurzaam en gedifferentieerd taalbeleid in de school. Een hiermee samenhangende kwaliteit van afgestudeerden van de master is dat zij de doorgaande leerlijnen van taal en Nederlands, van primair naar voortgezet onderwijs en het mbo, goed in het vizier hebben en hierdoor als bruggenbouwer kunnen fungeren tussen de vaak als gescheiden ervaren onderwijssectoren.

De studenten hebben gedurende de masteropleiding een werkplek. Dit is een stage of baan als docent Nederlands in het vo of mbo. Deze werkplek binnen het tweedegraads domein is vereist voor het behalen van een tweedegraads bevoegdheid. Dit geldt tevens als studenten als taalexperts in het primair onderwijs blijven/ gaan werken; zij leren op deze werkplek ook hoe de doorgaande leerlijnen van po naar vo in het vo kunnen worden gerealiseerd. Studenten hebben de werkplek nodig om hun leeruitkomsten aan te kunnen tonen en het masterproject uit te kunnen voeren. Het werkplekklaren gebeurt in nauwe samenwerking tussen Hogeschool Leiden en de scholen.

Onderwijsprogramma

Het onderwijsprogramma bestaat uit modules van 5 EC of een veelvoud daarvan (zie hieronder: tabel 1). Naast deze onderdelen kent de master een tussenassessment en een eindassessment die plaatsvinden op de werkplek van de student en die het proces van de ontwikkeling naar het eindniveau monitoren en borgen. De assessments bestaan uit geïntegreerde toetsing van leeruitkomsten en competenties. Het behalen van het tussenassessment is voorwaardelijk voor het eindassessment. Het programma kan in voltijd (één jaar) en deeltijd (twee jaar) worden gevolgd.

Tabel 1: Onderwijsprogramma master Leraar Nederlands po-vo

Modules	EC
Oriëntatie op het voortgezet onderwijs	5
Basiskennis van het vak Nederlands <ul style="list-style-type: none"> • Landelijke kennistoets Nederlands (tweedegraads lerarenopleiding) • Doorgaande leerlijn po-vo 	5
Verdieping van het vak Nederlands (modules van 5 EC)	25
Onderzoek gericht op vakinhoud en vakdidactiek	15
Lesgeven in het voortgezet onderwijs	10
Totaal	60

Leerresultaten

Om het masterniveau te borgen zijn de professionele masterstandaard⁹ en de Dublin-descriptoren¹⁰ leidend. Alle leeruitkomsten en bijbehorende modules in deze master zijn geformuleerd op basis van deze richtlijnen. Essentiële meerwaarde van het masterniveau is dat studenten in hun handelen in staat zijn om proactief complexe vraagstukken rondom curriculumontwerp, taalintegratie of leesonderwijs te signaleren en te analyseren. De studenten dragen zorg voor het aanreiken van wetenschappelijk onderbouwde oplossingen of denkrichtingen voor de complexe vraagstukken en voor innovatie in de beroepspraktijk.

Na de masteropleiding:

- is de leraar bevoegd om les te geven in het vak Nederlands in de onderbouw van het voortgezet onderwijs (klas 1-3 havo/vwo, klas 1-4 vmbo) en het mbo;
- kent de leraar de nieuwste inzichten rondom taalonderwijs (po) en het vak Nederlands (vo);
- werkt de leraar vanuit een stevige wetenschappelijke basis;
- zet de leraar onderzoekend vermogen in voor onderwijsinnovaties op het gebied van taal/Nederlands;
- is de leraar een vraagbaak en inspirator voor collega's voor de nodige onderwijsinnovatie rondom taal/Nederlands;
- werkt de leraar vanuit een heldere, onderbouwde visie op geïntegreerd taalonderwijs in het voortgezet onderwijs;
- beschikt de leraar over een netwerk dat tijdens de studie is opgebouwd en weet dit goed te benutten;
- is de leraar bruggenbouwer tussen po en vo en tussen verschillende vaksecties/teams in het vo;
- heeft de leraar inzicht in het leren van leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs en kan goed differentiëren in de klas;
- kan de leraar vanuit de nieuwe kerndoelen de transitie van leerlingen van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs begeleiden;
- is de leraar een innovatieve leraar op masterniveau die met plezier in het onderwijs werkt.

⁹ Vereniging Hogescholen (2019b). *De professionele masterstandaard. (5.2.C Interprofessioneel handelen)*
https://www.vereniginghogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/001/049/original/De_professionele_masterstandaard_-_juni_2019_-_Vereniging_Hogescholen.pdf?1562752961

¹⁰ Overheid.nl (z.d.). *Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs.*
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0015216/2003-05-25#Bijlage2>

5. Doelgroep van de opleiding en nadere vooropleidingseisen

De doelgroep van deze master bestaat uit leraren met reeds een bevoegdheid voor het primair onderwijs die zich op masterniveau willen verdiepen in taalvaardigheid en geletterdheid en een verbinding willen maken tussen hun onderwijspraktijk, onderwijsbeleid en wetenschappelijk onderzoek. Tegelijkertijd willen deze leraren zich verdiepen in het onderwijs aan tieners. Na de master kunnen leraren die in het primair onderwijs werken of elders aan de slag zijn gegaan, maar wel hun pabo-diploma hebben behaald, de overstap maken naar het voortgezet onderwijs, waar zij als docent Nederlands bevoegd in de onderbouw lesgeven. Zij kunnen ook als taalexperts aan de slag in het primair onderwijs waarin zij reeds werkzaam zijn of werkzaam zijn geweest. De master is ook geschikt voor leraren die direct na het behalen van hun pabo-diploma willen doorstromen naar een master.

De master biedt in het bijzonder een aantrekkelijk perspectief voor leraren basisonderwijs die reeds een universitaire opleiding hebben genoten en hun academische vaardigheden verder willen ontwikkelen ten behoeve van maatschappelijke en cognitieve uitdagingen op het gebied van taal- en leesvaardigheid.¹¹ Leraren die de universitaire/academische pabo hebben gevolgd, hebben reeds twee bachelordiploma's behaald en willen zich eens te meer graag verder ontwikkelen tot een expert op masterniveau. Zij hebben bovendien tijdens hun opleiding een onderzoekend vermogen ontwikkeld waarop de master voortbouwt.¹²

Deze master leidt tot meer bevoegde leraren in het voortgezet onderwijs. Naast de leraren die vanuit het primair onderwijs de stap zetten naar het voortgezet onderwijs, is de master ook aantrekkelijk voor leraren Nederlands in het vo die niet over de juiste onderwijsbevoegdheid beschikken, maar al wel voor de klas staan. Nederlands is een permanent tekortvak en in 2022 werd 16% van de lessen Nederlands gegeven door onbevoegden.¹³ Deze docenten kunnen middels de master alsnog hun kwalificatie halen, mits zij in het bezit zijn van de juiste vooropleiding, en kunnen zich daarbij verder verdiepen in hun eigen vak. Ook voor hen wordt het loopbaanperspectief in het vo op deze wijze meer aantrekkelijk.

De masteropleiding sluit direct aan bij de eerder verworven kennis, vaardigheden en ervaring op het gebied van pedagogiek, onderwijskunde, vakinhoud en vakdidactiek. Als vooropleidingseis geldt het bachelordiploma van een (universitaire/academische) pabo. Voor kandidaten met een lesbevoegdheid anders dan de pabo geldt een intakeprocedure, waarin wordt getoetst of de kandidaat op basis van getuigschrift(en) op aanverwant terrein, voldoet aan het vereiste instapniveau voor de master.

Voor de verschillende doelgroepen wordt de master in voltijd- en deeltijdvariant aangeboden. Leraren die een master willen volgen, hebben namelijk behoefte aan flexibel onderwijs en maatwerk.¹⁴¹⁵ De optie om de master Leraar Nederlands po-vo in deeltijd te volgen, zorgt ervoor dat

---

¹¹ [REDACTED] (2022). *De brede inzet van academische leerkrachten. Bevindingen en aanbevelingen voor het tegemoetkomen aan de behoeftes van academische leerkrachten in het basisonderwijs op het gebied van inzet, professionalisering en kennisdeling*. Leiden.

¹² [REDACTED] (2018). *Het functioneren van beginnende leerkrachten in hun groep en in de school: verschillen tussen alumni van de academische en de hbo-pabo*. GION, Gronings Instituut voor Onderzoek van Onderwijs, Opvoeding en Ontwikkeling, Rijksuniversiteit Groningen.

¹³ Bijlage 1, p. 14.

¹⁴ Bijlage 1, p. 16.

¹⁵ Vereniging Hogescholen (2019a). *Strategische beleidsagenda VH educatieve sector 2019-2024. Samen toekomstbestendige leraren opleiden*. Den Haag.

studenten hun studie goed kunnen combineren met hun werk en zich tegelijkertijd blijven ontwikkelen in hun vakgebied, in een tempo dat bij hen past.

6. Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden

Afgestudeerden van de master kunnen zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs en in het mbo aan het werk als leraar Nederlands, als taalspecialist en als *teacher leader*. Hierbij kan leiderschap betrekking hebben op het doorvoeren van gefundeerde innovaties en het creëren van draagvlak hiervoor, op het duiden van de relevantie van wetenschappelijk onderzoek voor de lespraktijk, op beleids- en organisatievraagstukken, maar ook op het leiding geven aan professionele leergemeenschappen of het concretiseren van vakoverstijgend taalonderwijs. Deze leraren zijn bruggenbouwers, zowel op vakinhoudelijk en vakdidactisch vlak als op pedagogisch gebied.

Afgestudeerden van de master kunnen een grote rol spelen bij het succesvol implementeren van de nieuwe, landelijk vastgestelde SLO-kerndoelen Nederlands.¹⁶ De kerndoelen zijn namelijk anders ten opzichte van de nog geldende wettelijke opdracht. Ten eerste zijn er geen aparte documenten meer voor po en vo, maar zijn doorgaande leerlijnen in één document inzichtelijk gemaakt. In zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs zal dezelfde 'taal' gesproken moeten worden en de afgestudeerden zullen de brug gaan slaan tussen po en vo. Ten tweede is in de kerndoelen de verdeling van de domeinen veranderd: de verschillende taalvaardigheden hebben overeenkomsten en ontwikkelen zich in samenhang met elkaar, de verkaveling binnen het vak heeft plaatsgemaakt voor geïntegreerde domeinen en literatuuronderwijs heeft een meer prominente plek gekregen. Tot slot schrijft het nieuwe domein 'Overstijgend' voor dat taalontwikkeling bij alle vakken ontwikkeld moet worden en dat de school zorgdraagt voor een rijke taal- en leeromgeving. Afgestudeerden van deze master kunnen deze verandering aanjagen en concretiseren in de praktijk. De impact die zij hiermee kunnen bewerkstelligen, betreft zowel hun eigen lespraktijk als die van de scholengemeenschap. Doordat in de masteropleiding ruimte is voor het aanbrengen van een eigen focus, is bovendien directe aansluiting mogelijk bij datgene wat (toekomstige) werkgevers nodig hebben om de noodzakelijke kwaliteitsimpuls te geven aan het taal- en leesonderwijs.

---

¹⁶ SLO (2023), *Conceptkerndoelen Nederlands en rekenen en wiskunde*. (p. 8 e.v.). https://slo-kerndoelen.files.svdcdn.com/production/uploads/assets/updates/Informatiedocument_kerndoelen_SLO_V11_digitaal_2023-10-02-121848_tdkd.pdf?dm=1696249129

7. Analyse verwant (toekomstig) aanbod

Voor deze macrodoelmatigheidsaanvraag heeft het onderzoeksbureau Lexnova in opdracht van Hogeschool Leiden een marktonderzoek uitgevoerd. Hiervan is verslag gedaan in drie rapportages:

- In de rapportage 'Deskresearch'¹⁷ zijn de kwantitatieve en kwalitatieve arbeidsmarktbehoeften aan afgestudeerden en het (aan)verwant opleidingsaanbod in kaart gebracht.
- In de rapportage 'Instroomschatting'¹⁸ wordt een prognose gegeven van het aantal studenten dat wordt verwacht in te stromen in de master.
- In de rapportage 'Arbeidsmarktanalyse'¹⁹ is het arbeidsmarktpotentieel van de master opgenomen.

Het Nederlandse aanbod van masters is volop in ontwikkeling. Het ministerie van OCW beschrijft de urgentie van meer mastergediplomeerde professionals in Nederland in haar Strategische Agenda.²⁰ Binnen het masteraanbod neemt de master Leraar Nederlands po-vo een unieke plek in door een combinatie van wetenschappelijke verdieping en de beroepspraktijk van de schoolomgeving.

Bestaande masters waarbij ook een onderwijsbevoegdheid wordt behaald, hebben een ander uitstroomprofiel, namelijk gerichtheid op de bovenbouw van het voortgezet onderwijs, zoals de master Leraar VHO in Nederlands van de Universiteit Leiden en de master Leraar Nederlands van de Hogeschool Utrecht, de Hogeschool van Amsterdam en NHL Stenden. Deze masters zijn bovendien niet direct toegankelijk voor alumni van de pabo; er is een uitgebreid schakelprogramma of premaster vereist die niet aansluit op het reeds behaalde bachelor-diploma.

Andere bestaande masters op hogeschoolinstellingen die betrekking hebben op de onderwijssector, zoals de master Special Educational Needs en Leren en Innoveren, bouwen weliswaar voort op een bacheloropleiding, maar zijn niet gericht op het tweedegraads gebied en leveren geen lesbevoegdheid op. Voor afgestudeerden van de academische/universitaire pabo is er weliswaar de mogelijkheid om een master aan een universiteit te volgen op het gebied van pedagogiek of onderwijskunde, maar deze masters zijn niet gericht op de praktijk van het onderwijs en leiden niet op tot leraar met een tweedegraads onderwijsbevoegdheid. De master Leraar Nederlands po-vo biedt als enige opleiding voor afgestudeerden van de pabo of de universitaire pabo een verdieping op masterniveau met daarin een tweedegraads onderwijsbevoegdheid voor het vak Nederlands.

De conclusie dat de master Leraar Nederlands po-vo een unieke plaats inneemt in het opleidingsaanbod, wordt onderstreept door de deskresearch dat Lexnova heeft uitgevoerd naar het huidige masteraanbod: hieruit blijkt dat er geen enkele opleiding rechtstreeks verwant is aan de master Leraar Nederlands po-vo. Er zijn op dit moment immers geen andere masteropleidingen die afgestudeerden van de pabo en universitaire pabo een tweedegraads lesbevoegdheid bieden. Tegelijkertijd zijn er evenmin opleidingen op masterniveau die zich richten op specifiek de onderbouw van het vo en de doorgaande leerlijnen van een bepaald vak. De tweedegraads lesbevoegdheid kan in het huidige aanbod enkel worden verkregen middels een bacheloropleiding²¹; het volgen van nóg een bacheloropleiding is nu dus voor leerkrachten uit het po die de overstap willen maken naar het vo, de enige optie. Aangezien leerkrachten in het po al op bachelor-niveau zijn opgeleid, is het behalen van een tweede

---

¹⁷ Bijlage 1, p. 15 e.v.

¹⁸ Bijlage 7 en 8.

¹⁹ Bijlage 7.

²⁰ Bijlage 1, p. 15 e.v.

²¹ Bijlage 1, paragraaf 3.1.2.

bachelorlerarenopleiding niet aantrekkelijk. Dit geldt eens te meer voor afgestudeerden van de universitaire pabo die reeds twee bachelordiploma's hebben behaald. Juist voor deze groep ambitieuze leraren is een lerarenopleiding op masterniveau aantrekkelijk, voor hun eigen ontwikkeling en voor hun loopbaan als leraar.

Aangezien masteropleidingen niet verwant zijn aan bacheloropleidingen en de doelgroep van deze master dus reeds een of twee bachelordiploma's heeft, heeft Lexnova deze bacheloropleidingen niet meegenomen in de analyse van het verwante opleidingsaanbod van de master Leraar Nederlands po-vo.

8. Geschatte instroom in de nieuwe opleiding

Om tot een schatting te kunnen komen van de instroom van de master Leraar Nederlands po-vo zijn studenten, alumni, schoolbesturen en de arbeidsmarktanalyse geraadpleegd, zowel middels een intern behoefte-onderzoek²² bij alumni van de (academische) pabo van Hogeschool Leiden als middels een onderzoek door Lexnova. In het onderzoek dat is uitgevoerd door Lexnova zijn (academische) pabostudenten van Hogeschool Leiden en Thomas More Hogeschool in februari 2024 gevraagd om een online vragenlijst in te vullen. Op basis van de antwoorden en de populatiegegevens van deze vragenlijst, die is ingevuld door 130 respondenten, heeft Lexnova een instroomschatting²³ gemaakt: voor de master Leraar Nederlands po-vo kunnen tussen de 41 en 78 studenten (voltijd + deeltijd) per jaar instromen. Verder vindt 77% van de respondenten de master '(zeer) aansprekend'. Van de groep die heeft aangegeven geïnteresseerd te zijn in deelname aan de master (48%) geeft 40% aan in 2025 al te willen starten. In het behoefte-onderzoek dat een jaar eerder is uitgevoerd door de faculteit Educatie hebben 174 respondenten een online vragenlijst ingevuld en gaven 40 respondenten aan de master Leraar Nederlands po-vo in de nabije toekomst te willen volgen.²⁴

Naast studenten en alumni zijn ook schoolbesturen waarmee de faculteit Educatie samenwerkt, geconsulteerd. Inmiddels hebben acht besturen actief gehandeld en een intentieverklaring aangeleverd.²⁵ Op basis van deze intentieverklaringen kan worden aangenomen dat er verspreid over vijf jaar 39 studenten vanuit deze besturen zullen instromen.

In hoofdstuk 7 'Analyse verwant aanbod' zijn de masters die bij hogescholen worden aangeboden 'Leren innoveren' en 'Special Educational Needs' genoemd die zich richten op onderwijsprofessionals maar waarmee geen onderwijsbevoegdheid wordt behaald. In tabel 2 (zie hieronder) zijn de aantallen eerstejaarsinschrijvingen en gediplomeerden van deze masters opgenomen. Deze cijfers geven een indruk van de instroom bij aan onderwijs gerelateerde masters die bij hogescholen worden aangeboden en die net als de master Leraar Nederlands po-vo direct toegankelijk zijn voor alumni van de pabo. Deze instroom liep in 2022 uiteen van veertien (Saxion) tot 370 (Fontys) eerstejaarsinschrijvingen.

---

²² Bijlage 3.

²³ Bijlage 4, p 4 e.v.

²⁴ Bijlage 3, p. 9.

²⁵ Bijlage 2.

Tabel 2: Eerstejaarsinschrijvingen en gediplomeerden licht verwante opleidingen (DUO, 2023a&DUO, 2023b)²⁶

Verwante opleiding (aanbieder)	Vorm		2018	2019	2020	2021	2022
Leren en Innoveren (Fontys Hogeschool)	DT	Eerstejaarsinschrijvingen	49	69	29	43	44
		Gediplomeerden	63	45	42	19	21
Leren en Innoveren (Drie- star Hogeschool)	DT	Eerstejaarsinschrijvingen	19	19	13	12	40
		Gediplomeerden	25	14	13	9	8
Leren en Innoveren (Hogeschool Inholland)	DT	Eerstejaarsinschrijvingen	41	19	28	32	16
		Gediplomeerden	30	26	23	23	24
Leren en Innoveren (Saxion Hogeschool)	DT	Eerstejaarsinschrijvingen	13	17	13	23	14
		Gediplomeerden	10	7	15	7	15
Leren en Innoveren (Marnix Academie)	DT	Eerstejaarsinschrijvingen	43	31	15	32	24
		Gediplomeerden	30	34	21	23	25
Leren en Innoveren (Hogeschool Rotterdam)	DT	Eerstejaarsinschrijvingen	26	36	18	31	32
		Gediplomeerden	15	25	22	15	24
Leren en Innoveren (Aeres Hogeschool)	DT	Eerstejaarsinschrijvingen	30	36	22	37	26
		Gediplomeerden	20	13	15	34	19
Master Educational Needs (Hogeschool Windesheim)	DT	Eerstejaarsinschrijvingen	143	130	71	109	123
		Gediplomeerden	162	131	98	63	99
Master Educational Needs (Hogeschool Utrecht)	DT	Eerstejaarsinschrijvingen	426	187	156	345	231
		Gediplomeerden	290	364	202	125	216
Master Educational Needs (Fontys Hogeschool)	DT/VT	Eerstejaarsinschrijvingen	280	373	317	451	370
		Gediplomeerden	256	223	269	253	329

²⁶ Bijlage 1, p. 29.

Tot slot blijkt uit de arbeidsmarktanalyse van Arbeidsmarktplatform Primair Onderwijs²⁷ dat in de afgelopen vijf jaar het aantal inschrijvingen aan de pabo's gestaag is gestegen.²⁸ Deze toename van de instroom is gunstig voor de master Leraar Nederlands po-vo, aangezien dit de doelgroep van potentiële studenten voor de opleiding vergroot.

Op basis van alle bovenstaande gegevens kan voor de master Leraar Nederlands po-vo een instroom van vijftig studenten per jaar worden verwacht.

9. Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte

De master Leraar Nederlands po-vo voorziet in een grote arbeidsmarktbehoefte. Zowel op landelijk (figuur 2, zie hieronder) als op regionaal niveau is er een grote behoefte aan bevoegde leraren Nederlands met een master, zo blijkt uit het onderzoek van Lexnova. In dit hoofdstuk zal deze arbeidsmarktbehoefte worden onderbouwd op basis van de deskresearch en de arbeidsmarktanalyse van Lexnova.²⁹

Kwantitatief

De kwantitatieve arbeidsmarktbehoefte wordt aangetoond aan de hand van de door Lexnova uitgevoerde arbeidsmarktanalyse, waarbij gebruik is gemaakt van data van Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), het UWV, gemeente Den Haag en Centerdata.³⁰ Daarnaast heeft Lexnova gebruik gemaakt van de antwoorden en populatiegegevens van een online vragenlijst, die in februari en maart 2024 is ingevuld door tachtig werkgevers.³¹ In totaal geven deze werkgevers aan de komende drie jaar tussen de 42 tot en 114 medewerkers te willen bijscholen met de master Leraar Nederlands po-vo. Daarbij geven zij aan in de komende jaar drie jaar in totaal tussen de 38 en 85 medewerkers met de afgeronde master Leraar Nederlands po-vo te willen aannemen. Werkgevers zien deze master naast bijscholing voor zittend personeel ook als een manier om een aantrekkelijke werkgever te zijn en de uitstroom van huidige leraren uit het onderwijs te beperken. Deze master biedt, zo geven werkgevers aan, leraren een ontwikkelingsperspectief en daarmee een loopbaanperspectief binnen het onderwijs.

De grote behoefte aan meer leraren Nederlands wordt ondersteund door het feit dat er veel vacatures zijn op dit vakgebied. Op basis van de prognose voor de beroepsgroep 'Docenten algemene vakken secundair/voortgezet onderwijs', waaronder het vak Nederlands valt, worden tot 2028 in totaal 14.600 vacatures verwacht door Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt.³² Door de zeer krappe arbeidsmarkt zullen veel vacatures voor docenten de komende jaren naar verwachting niet worden opgevuld.³³ Van alle vakken in het voortgezet onderwijs behoort het vak Nederlands tot de vakken met de grootste tekorten. Vertaald in fte's zijn er voor het vak Nederlands maar liefst 448 fulltime

---

²⁷ Arbeidsmarktplatform Primair Onderwijs (2023). *Arbeidsmarktanalyse*. (p. 5)
<https://arbeidsmarktplatformpo.nl/wp-content/uploads/2023/12/Arbeidsmarktanalyse-primair-onderwijs-2023.pdf>

²⁸ Bijlage 1, figuur 13, p. 19.

²⁹ Bijlage 1 en bijlage 7.

³⁰ Bijlage 1, p.5 e.v.

³¹ Bijlage 7.

³² Bijlage 1, p. 5 en 6.

³³ Bijlage 1, p. 7 en bijlage 1, figuur 1, p. 8.

vacatures te vervullen, oplopend naar 665 in 2032 (zie figuur 1 hieronder). Zestien procent van alle leraren die het vak Nederlands geven, staan bovendien zonder de juiste bevoegdheid voor de klas.³⁴

Figuur 1: Percentage tekorten leraren naar vak in het vo. Percentage van de totale werkgelegenheid per vak (OCW, 2023)³⁵

In de aangrenzende arbeidsmarktregio's van Leiden bestaan bovengemiddelde tekorten van leraren Nederlands.³⁶ Daarbinnen is de behoefte aan tweedegraads docenten voor het vmbo/havo/vwo het grootst. Deze behoefte is aanzienlijk groter dan de behoefte aan eerstegraads docenten.³⁷ Het grootste tekort in de basisvakken doet zich voor bij leraren Nederlands met een tweedegraads lesbevoegdheid. Deze behoefte aan tweedegradsleraren is sterk gegroeid.³⁸

³⁴ Centerdata, bijlage 1, figuur 10, p. 14.

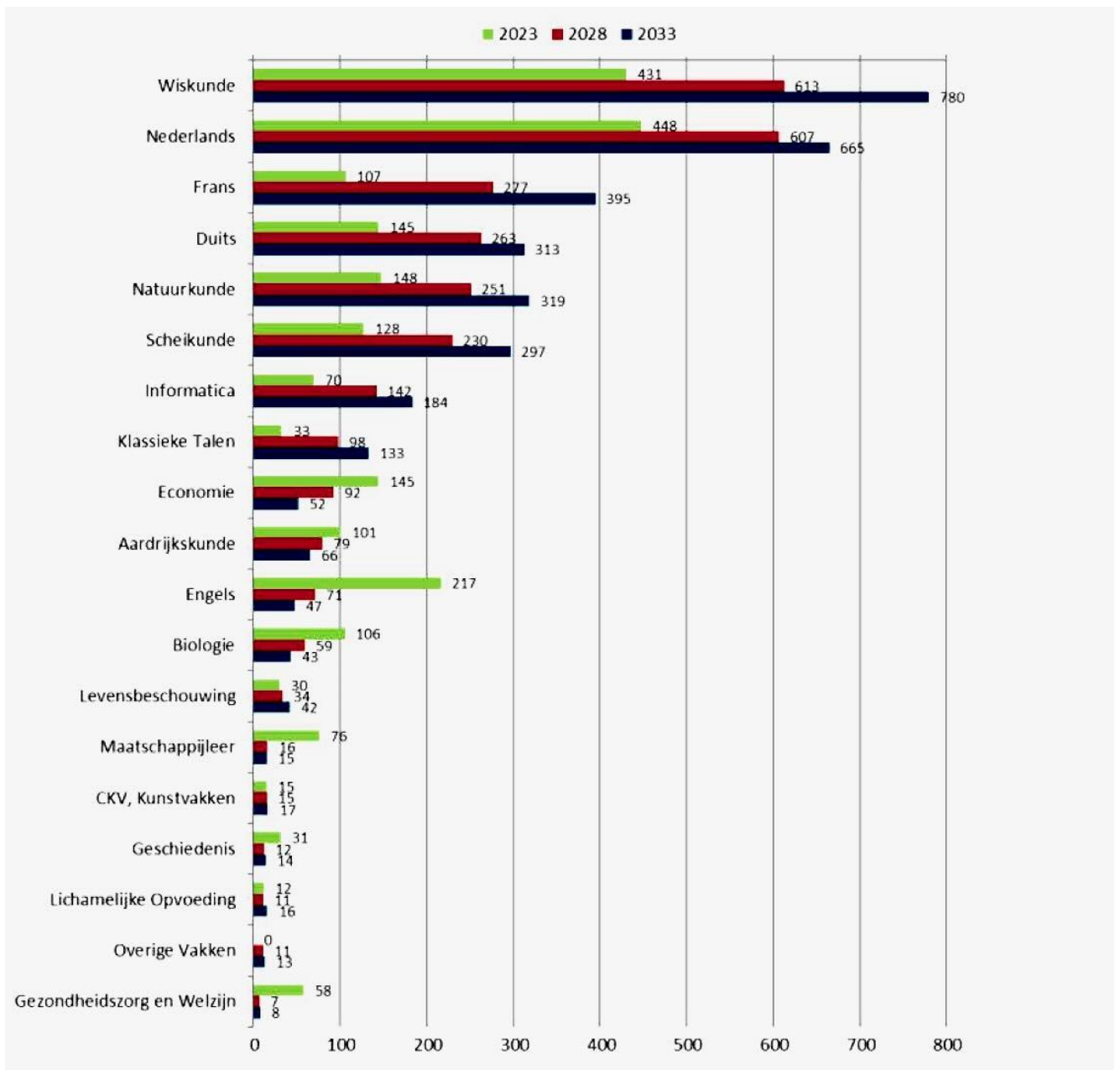
³⁵ Bijlage 1, p 11.

³⁶ Bijlage 1, tabel 5, p. 11.

³⁷ Bijlage 1, figuur 11, p. 18.

³⁸ Bijlage 1, figuur 12, p. 18.

In figuur 2 zijn de tekorten te zien die OCW verwacht op het niveau van de verschillende schoolvakken.

Figuur 2: Onvervulde vraag in fte leraren in het voorgezet onderwijs in Nederland in 2023, 2027 en 2032 op het niveau van individuele vakken, gesorteerd op tekort in 2027 (OCW, 2023)

In dit figuur is te zien dat voor de komende tien jaar het tekort voor het vak Nederlands nog verder toeneemt. Hierdoor behoort het vak Nederlands volgens Centerdata tot de categorie 'permanente tekortvakken'.³⁹

³⁹ Bijlage 1, p. 13.

Kwalitatief

De kwalitatieve arbeidsmarktbehoefte wordt aangetoond aan de hand van de deskresearch van Lexnova⁴⁰, bijeenkomsten met het werkveld⁴¹, het behoefteonderzoek van Hogeschool Leiden⁴² en de kwalitatieve gegevens uit enquêtes van Lexnova.⁴³

Kwaliteitsimpuls

Afgestudeerden van deze master geven een kwaliteitsimpuls aan het onderwijs in het po en vo. Deze kwaliteitsslag op het gebied van taal (po) en Nederlands (vo) is noodzakelijk. De eerdergenoemde PISA-resultaten uit 2022 geven aan dat de leesvaardigheid van leerlingen in Nederland opnieuw is verslechterd. Eerder al verscheen het adviesrapport Taal en Rekenen in het Vizier⁴⁴, waarin de Onderwijsraad constateert dat de beheersing van de taal onder Nederlandse jongeren onvoldoende is; de Onderwijsraad adviseert om in het onderwijs een structurele focus aan te brengen op taal, waarbij factoren als de landelijke einddoelen en niveaus, de wijze van toetsen, de startbekwaamheid van leraren, de lesmethoden, de professionalisering en de kennisinfrastructuur langdurig en in samenhang moeten worden aangepakt.

Belang loopbaanperspectief voor behoud en professionalisering leraren

Het ministerie van OCW, vakbonden, de PO-Raad en de VO-raad hebben gezamenlijk een onderwijsakkoord gesloten met als doel, naast het aanpakken van het lerarentekort, het vergroten van de aantrekkelijkheid van het onderwijsberoep.⁴⁵ Om het beroep van leraar aantrekkelijker te maken, is het belangrijk dat leraren zich kunnen blijven ontwikkelen.⁴⁶ Het huidige loopbaanperspectief en ontwikkelperspectief voor leraren is echter onvoldoende; uit onderzoek blijkt dat leraren als belangrijkste redenen om het onderzoek te verlaten, noemen: een gebrek aan persoonlijke ontwikkeling/uitdaging (39%), gebrek aan loopbaanperspectieven (38%) en de behoefte aan wat anders (36%).⁴⁷ De master Leraar Nederlands po-vo biedt deze mensen de kans om hun loopbaan- en ontwikkelingsperspectieven te verbreden en te verdiepen, niet buiten het onderwijs maar juist erbinnen. Hierdoor blijven leraren behouden voor het onderwijs en wordt het beroepsbeeld aantrekkelijker, wat ook weer een positief effect kan hebben op de instroom van lerarenopleidingen.

Grote behoefte van het werkveld

Het urgentiebesef van een nieuwe opleiding wordt ook door de partners in het werkveld duidelijk benoemd. Bij aanvang van de ontwikkeling van de master is contact gelegd met bestuurders, rectoren, directeuren en docenten in zowel het primair als het voortgezet onderwijs. Begin 2023 is er een klankbordgroep geformeerd met geïnteresseerde vertegenwoordigers van diverse vo-besturen uit de regio Leiden. Er zijn inmiddels drie klankbordgroepsessies en andere bijeenkomsten met het werkveld geweest.⁴⁸ Hieraan hebben in totaal vertegenwoordigers van ruim 150 scholen deelgenomen. Daarnaast

---

⁴⁰ Bijlage 1.

⁴¹ Bijlage 5.

⁴² Bijlage 3.

⁴³ Bijlage 7.

⁴⁴ Onderwijsraad. (2022). *Taal en rekenen in het vizier*. [Taal en rekenen in het vizier | Advies | Onderwijsraad](#)

⁴⁵ PO-Raad (2022).

<https://www.poraad.nl/system/files/202205/Het%20onderwijsakkoord%20Samen%20voor%20het%20beste%20onderwijs.pdf>

⁴⁶ Onderwijsraad (2018). *Ruim baan voor leraren*.

<https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2018/11/07/ruim-baan>

⁴⁷ ResearchNed (2023). *Vertrekredenen leraren en docenten in het po, vo en mbo*. (p. 16 e.v.)

<https://www.researchned.nl/2023/12/vertrekredenen-leraren/?type=project>

⁴⁸ Bijlage 5.

is er met samenwerkingspartners en de overlegorganen van Samen Opleiden & Professionaliseren, de onderwijsregio's en twee opleidingsscholen overleg gevoerd over de master.⁴⁹ In deze gesprekken is door de betrokkenen uit het werkveld uitgesproken dat de master voorziet in een duidelijke arbeidsmarktbehoefte. Ook de behoefte aan meer deskundigheid op zowel het gebied van taal en geletterdheid als op het gebied van de doorgaande leerlijn po-vo wordt gedeeld. Niet alleen de behoefte aan méér leraren Nederlands in het voortgezet onderwijs, maar juist ook aan leraren met een sterke pedagogische en didactische basis die op masterniveau de verbinding kunnen leggen tussen de leerlijn van het primair en die van het voortgezet onderwijs. Daarnaast werd benoemd dat er op een aantal scholen goede, maar helaas nog onbevoegde leraren voor de klas staan die wél een pabo-diploma hebben en het nut van het behalen van een tweede of, in het geval van alumni van een universitaire pabo, derde bacheloropleiding, niet inzien. Juist deze leraren willen zich verder bekwamen, maar doen dat graag op masterniveau. Voor hen zou de master een uitstekende route zijn, passend bij de inhoudelijke en formele ontwikkelbehoefte.

Zoals in het voorgaande beschreven, blijkt dat de master zorgt voor meer bevoegde leraren die nodig zijn om de vele openstaande vacatures die er zijn en die de komende jaren in aantal zullen toenemen, in te kunnen vullen. De master zorgt tevens voor behoud van leraren en voorkomt uitstroom van leraren uit het onderwijs. De master biedt leraren loopbaanperspectief en maakt het beroep van leraar dynamisch en aantrekkelijk.

10. Noodzaak tot start nieuwe opleiding

Uit hoofdstuk 8 en 9 blijkt dat de master een unieke plaats inneemt in het masteraanbod en dat deze voorziet in een grote arbeidsmarktbehoefte op zowel regionaal als op landelijk niveau. In dit hoofdstuk wordt de urgentie om deze master te starten verder onderbouwd.

Zoals in de inleiding al uiteen is gezet, zorgt de master Leraar Nederlands po-vo voor:

- leraren die als vakexpert sturing geven aan het op systematische wijze uitvoeren van noodzakelijke innovaties op het gebied van taal en geletterdheid;
- het terugdringen van het lerarentekort voor het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs door meer leraren op te leiden;
- behoud van leraren in het onderwijs door het bieden van loopbaanperspectief;
- expertise bij leraren rondom de aansluiting tussen taal in het primair onderwijs en het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs.

De master Leraar Nederlands po-vo leidt leraren op die de complexe uitdagingen waarvoor het onderwijs de komende jaren staat, kunnen en willen aangaan. Deze opleiding biedt, anders dan het bestaande aanbod op master- of bachelorniveau, leraren de kans om zich te professionaliseren op masterniveau, tevens een tweedegraads bevoegdheid te halen én tegelijkertijd bij te dragen aan vernieuwing van hun beroepspraktijk. Hierdoor is de master zowel van grote waarde voor de student zelf als voor de werkomgeving waarin de student werkzaam is of zal zijn.

Binnen het bestaande masteraanbod neemt de master Leraar Nederlands po-vo een uitzonderlijke plek in. Er zijn op dit moment namelijk uitsluitend *bacheloropleidingen* tot leraar Nederlands in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Afgestudeerden van deze opleidingen zijn dus niet op

---

⁴⁹ Bijlage 6.

masterniveau voor het vak opgeleid. Er zijn wel masteropleidingen (hbo en wo) die opleiden tot leraar Nederlands maar die zijn gericht op de *bovenbouw* van het voortgezet onderwijs. Deze masteropleidingen zijn dus enerzijds niet direct toegankelijk voor leraren met een pabodiploma en anderzijds ligt de focus daarbij niet op jonge tieners. In het huidige onderwijsklimaat zijn juist in de *onderbouw* van het voortgezet onderwijs en in het mbo leraren nodig die op masterniveau kunnen denken en handelen. Bovendien is in de *onderbouw* van het voortgezet onderwijs, waar leraren met een tweedegraads bevoegdheid lesgeven, een grote behoefte aan leraren die niet alleen expert op hun eigen vakgebied zijn, maar ook pedagogisch-didactisch sterk zijn onderlegd. De kennis en ervaring van leraren uit het primair onderwijs sluiten goed aan bij deze behoefte; op de pabo-opleiding ligt immers de nadruk sterker op de pedagogiek dan in de vakgerichte opleidingen voor het voortgezet onderwijs. Doordat in de nieuwe master wordt voortgebouwd op de kennis en vaardigheden op specifiek taal en lezen die opgedaan zijn in de bacheloropleiding, krijgen studenten een brede blik op de doorgaande leerlijnen van het vak, waardoor zij na het behalen van hun masterdiploma in beide sectoren als taalspecialist kunnen functioneren.

Een andere belangrijke meerwaarde van de opleiding voor het onderwijsveld is dat er leraren op masterniveau worden opgeleid die naast onderzoekend vermogen ook innovatief vermogen hebben ontwikkeld waarmee zij resultaten uit wetenschappelijk onderzoek kunnen vertalen naar concrete handvaten voor in de onderwijspraktijk; dit in tegenstelling tot wo-masters waarbij de focus veelal ligt op fundamenteel onderzoek.

Daarnaast biedt de master een verdieping op maat. Dit sluit aan op de behoefte van leraren aan verdergaande professionalisering dan het huidige opleidingsaanbod hen biedt. Er is in het huidige aanbod namelijk geen enkele opleiding die leraren uit het primair onderwijs de mogelijkheid geeft om een tweedegraads bevoegdheid voor het vak Nederlands te halen én tegelijkertijd door te ontwikkelen tot masterniveau. Er bestaat voor deze leraren weliswaar de mogelijkheid van een verkorte route van een bachelor waarmee een tweedegraads bevoegdheid wordt verkregen, maar deze route biedt geen inhoudelijke en onderzoeksmatige verdieping op masterniveau. Zoals hierboven aangegeven, biedt de master Leraar Nederlands po-vo deze combinatie wel, wat de noodzaak tot deze nieuwe opleiding onderstreept.

11. Aansluiting instellingsprofiel

De master Leraar Nederlands po-vo sluit naadloos aan bij het profiel van Hogeschool Leiden en haar ambitie om de maatschappelijke impact te vergroten, specifiek met een gerichtheid op 'leven lang ontwikkelen van professionals'. In het instellingsplan (2023-2028)⁵⁰ zijn vier zwaartepunten geformuleerd waarbij de relatie tussen onderwijs en onderzoek en de samenwerking met relevante partners uit de regio worden uitgebreid, verdiept en verstevigd. Eén van deze zwaartepunten is 'Onderwijs'. Hierover is het volgende geformuleerd:

Goed en toegankelijk onderwijs is cruciaal voor de ontwikkeling van het welzijn van mensen, en geldt als belangrijke basis voor een duurzame democratie. Leiden heeft een lange historie als onderwijsstad. Binnen onze hogeschool hebben we één van de grootste pabo's van het land, met een sterk pedagogisch en innovatief karakter. [...] Maatschappelijke uitdagingen waarop we de komende periode willen inzetten, zijn onder meer: het nijpende lerarentekort, leiderschap in

---

⁵⁰ Hogeschool Leiden. (2023). *Instellingsplan 2023-2028; betrokken bevlogen en betekenisvol*.

het onderwijs, de transitie naar de duurzame school, en het anders organiseren en innoveren van (speciaal) onderwijs.⁵¹

Naast de zwaartepunten heeft Hogeschool Leiden vijf beloftes geformuleerd; een ervan luidt:

We zijn een waardevolle partner in de vernieuwing van de beroepspraktijk.⁵²

De master draagt bij aan een urgente vernieuwing van de onderwijspraktijk in het po en vo. Met deze master leidt Hogeschool Leiden leraren op die als specialisten op het gebied van taal in het primair en het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs kunnen bijdragen aan het verbeteren van de taal- en leesvaardigheid van leerlingen. Het praktijkgericht onderzoek dat aansluit bij het onderzoeksbeleid van Hogeschool Leiden, waarin onderzoek naast onderwijs als tweede taak van de hogeschool wordt omschreven, speelt in op maatschappelijke behoeftes en zorgt voor verbinding tussen de faculteit Educatie, de studenten en de collega's in het onderwijsveld. Naast collega's uit het werkveld en de pabo van Hogeschool Leiden zijn lectoren en onderzoekers van het kenniscentrum van de faculteit Educatie van Hogeschool Leiden vanaf het begin betrokken geweest bij de ontwikkeling van de master. Deze sterke verbinding zowel binnen de faculteit tussen opleiding en onderzoek als ook met het werkveld is kenmerkend voor Hogeschool Leiden en sluit aan bij de recente ontwikkeling en opleidingsvisie van de faculteit Educatie waarbij opleiding en het werkveld samen leraren opleiden en professionaliseren, vooruitlopend op de landelijke opdracht hiertoe. De master kan binnen deze intensieve samenwerking goed worden ingebed.

Hogeschool Leiden kent een innovatief karakter met een sterke focus op praktijkgericht onderzoek en onderzoeksmatig werken, beide noodzakelijk voor de master Leraar Nederlands po-vo. Dit profiel tekent ook de pabo van deze hogeschool. Zo was Hogeschool Leiden als een van de eersten de initiatiefnemer van een universitaire/academische pabo en deze opleiding is inmiddels uitgegroeid tot de grootste universitaire pabo van Nederland: de Academische Pabo (Acpa) Leiden. De Acpa heeft een pro-actieve rol in het landelijk netwerk van Universitaire Pabo's (UniPa-netwerk) en levert daarvoor ook de voorzitter. Op de Acpa worden studenten expliciet voorbereid op de diverse rollen van de academische leraar, in de klas en daarbuiten (in een schoolteam of in het bestuur). In de academische opleidingscholen die Hogeschool Leiden in samenwerking met Universiteit Leiden en een aantal schoolbesturen in de regio heeft opgericht, werken hogeschool, universiteit en werkveld al een aantal jaren intensief samen. Binnen de Acpa is bovendien zeer veel expertise in huis op het gebied van taal, het vakgebied Nederlands, het leren van leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs en de koppeling tussen wetenschappelijk onderzoek en de praktijk van de school. Daarbij onderzoekt Hogeschool Leiden ook een van de centrale thema's van de master: geletterdheid van kinderen in het po en vo. De Hogeschool maakt met onderzoekers en gepromoveerde docenten van de Academische Pabo deel uit van het consortium van het prestigieuze, grootschalige en meerjarige onderzoeksproject over leesvaardigheid: *Becoming literate in a digital age. Adapting reading education in the Netherlands*, publiekstitel: *Leesevolutie*, dat valt onder het programma van de Nationale Wetenschapsagenda Onderzoek op Routes door Consortia (NWA-ORC).

Naast een goed ontwikkelde Academische Pabo met een onderzoeksmatig profiel heeft Hogeschool Leiden binnen de faculteit Educatie ook een van de grootste zij-instroomroutes van Nederland en is het de enige hogeschool die een pabo heeft die zich expliciet richt op scholen met een vernieuwend onderwijsconcept; de lerarenopleiding Spring. Er is naast innovatiekracht ook voldoende ontwikkelruimte om nieuwe ontwikkelingen te verankeren en verduurzamen. Daarnaast is de faculteit

---

⁵¹ Hogeschool Leiden. (2023). *Instellingsplan 2023-2028; betrokken bevlogen en betekenisvol*, p. 22.

⁵² Hogeschool Leiden. (2023). *Instellingsplan 2023-2028; betrokken bevlogen en betekenisvol*, p. 36.

Educatie van Hogeschool Leiden onderdeel van een groot ecosysteem van opleidingsscholen (po, vo, mbo) waar studenten stage lopen. In dit sterke, diverse en uitgebreide netwerk van opleidingsscholen kan de master goed worden opgenomen; er zijn kwalitatief goede werkplekken voor studenten, met een gedegen begeleidingsstructuur.

Het onderwijs bij Hogeschool Leiden is bovendien sterk gericht op flexibel onderwijs en het leveren van maatwerk. Maatwerk is nodig voor de master; de master richt zich immers op professionals én op het werken en leren tegelijk. Flexibel onderwijs kent een stevige basis op Hogeschool Leiden, waar de flexibele deeltijd pabo-opleiding al sinds 2016 met leeruitkomsten werkt. Hierdoor is veel kennis en ervaring opgedaan die nodig is om de flexibele master Leraar Nederlands po-vo vorm te kunnen geven. Hierdoor sluit de master naadloos aan bij het profiel en de expertise van Hogeschool Leiden.

De master past dus zowel goed bij het karakter, het profiel en de ambitie van de Hogeschool Leiden als bij het huidige opleidingsaanbod op het gebied van educatie. Voor alumni van de (universitaire) pabo is de master het logische vervolg als zij zich verder willen ontwikkelen op het vakgebied taal/Nederlands en tegelijkertijd sector-overstijgend willen lesgeven. Bij andere hogescholen worden weliswaar masterprogramma's aangeboden, maar deze zijn niet gericht op de doelgroep die in deze master Leraar Nederlands po-vo centraal staat noch op het behalen van een tweedegraads onderwijsbevoegdheid.

12. RIO- en ISCED-indeling

Voor de master Leraar Nederlands po-vo is de RIO- en ISCED-indeling geraadpleegd. De master levert een tweedegraads bevoegdheid op en daarom is gekozen voor de volgende indeling:

- RIO-onderdeel: Onderwijs (subonderdeel is nog niet bekend)
- ISCED-rubriek: ISCED-richting (ISCED-F 2013-indeling) 0114, ISCED-niveau 757

Van de tien genoemde RIO-onderdelen, is '6. Onderwijs' het meest relevant. De master Leraar Nederlands po-vo past niet bij de subonderdelen die bij dit onderdeel zijn genoemd: Lerarenopleidingen op het gebied van de Kunst, Speciaal Onderwijs, Voortgezet Onderwijs 1e graad algemene vakken en Universitaire Lerarenopleidingen, omdat deze master een tweedegraads bevoegdheid oplevert.

Voor de ISCED-indeling is de International Standard Classification of Education-Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013) geraadpleegd. Dit is een internationale onderwijsindeling van UNESCO naar niveau en richting van de opleidingen. Voor de ISCED-richting zijn tien onderdelen vastgesteld. Onderdeel 1 is 'Onderwijs'. Als subonderdeel van dit onderdeel past de master Leraar Nederlands po-vo in 'categorie 0114: lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken'.

Het ISCED-niveau is '757 Beroepsgerichte programma's leidend tot een tweede of volgende kwalificatie (volgend op een bachelor of vergelijkbaar programma)': de nieuwe opleiding wordt aangeboden op masterniveau.

13. Afstemming

Om te verkennen of samenwerking met een reeds bestaande tweedegraads lerarenopleiding mogelijk zou zijn, is in het beginstadium van de ontwikkeling van de master al contact gelegd met Hogeschool Rotterdam. Hieruit kwam voort dat er bij beide instituten ambities zijn om masters te ontwikkelen, maar dat de inhoud, de doelgroep en het arbeidsmarktprofiel sterk van elkaar verschillen, met als grootste verschil dat Rotterdam zich met een master wil richten op de bovenbouw van het vo en het behalen van een eerstegraads lesbevoegdheid en Leiden zich juist richt op de onderbouw van het vo en het (v)mbo. Ook met andere partners van opleidingsinstituten, en relevante landelijke overlegorganen, is er contact gelegd om de masterontwikkeling af stemmen, namelijk met:

- Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsonderzoek en Nascholing van de Universiteit Leiden (ICLON)
- Instituut voor lerarenopleidingen, Hogeschool Rotterdam
- Hogeschool NHL Stenden
- Educatieve Alliantie Lerarenopleidingen Zuid-Holland (EA-ZH)
- Landelijk Overleg Lerarenopleiding Basisonderwijs (LOBO)
- Algemeen Directeurenoverleg Educatieve Faculteiten (ADEF)
- Netwerk van Universitaire Pabo's Nederland (UniPa-netwerk)
- Vereniging van Hogescholen (VH)

In het LOBO van 14 september 2023 is de master een mooie verdieping genoemd. Inhoudelijk is er veel waardering voor de master, maar men kan zich voorstellen dat er knelpunten zijn met betrekking tot de uitvoering. Het advies wordt gegeven om dit te bespreken in het ADEF vanwege de tweedegraads bevoegdheid. Bij het ADEF stond de master op 21 september op de agenda; hier kwam naar voren dat de master met een combinatie van een tweedegraads bevoegdheid vooral als een ontzettend slim initiatief wordt gezien. Er werd wel bezorgdheid geuit over de borging van de landelijke kennistoets taal waar op het moment van het overleg nog geen duidelijkheid over was. Die is er inmiddels wel: deze toets maakt deel uit van het curriculum van de master. Ook werd opgemerkt dat de omvang van 60 EC wellicht erg ambitieus is, maar er werd ook erkend dat dit programma goed op maat zou kunnen zijn voor met name academisch opgeleide leraren die immers al twee bacheloropleidingen tegelijkertijd hebben gevolgd. Ook is de master aan de orde geweest bij de Regionale Alliantie Lerarenopleidingen Zuid-Holland. Partners waarmee Hogeschool Leiden ook op andere vlakken intensief samenwerkt, zoals Thomas More Hogeschool, het ICLON, de Haagse Hogeschool en Hogeschool Inholland Den Haag, hebben geen vergelijkbaar opleidingsaanbod en hebben geen bezwaar geuit. In het overleg van het UniPa-netwerk van 26 februari 2024 herkenden de aanwezigen vooral het vroegtijdige uittreden uit het onderwijs door academische leraren. Het netwerk maakt zich sterk voor een beter loopbaanperspectief voor deze groep leraren zodat zij behouden blijven voor het onderwijs; de master kan bijdragen aan een meer dynamisch beroepsbeeld van de leraar.

In de overleggen is ruim aandacht besteed aan de uniciteit van de master en aan de specifieke doelgroep van de master: leraren met een pabo-diploma en academisch opgeleide leraren met een dubbele bachelor. Tevens is in de diverse overleggen toegelicht dat er juist aan leraren met zowel een masterdiploma als een tweedegraads bevoegdheid voor het vak Nederlands, veel behoefte is en vacatures beschikbaar zijn.

Bronnenlijst

- Arbeidsmarktplatform Primair Onderwijs (2023). *Arbeidsmarktanalyse*.
<https://arbeidsmarktplatformpo.nl/wp-content/uploads/2023/12/Arbeidsmarktanalyse-primair-onderwijs-2023.pdf>
- [REDACTED] (2022). *De brede inzet van academische leerkrachten. Bevindingen en aanbevelingen voor het tegemoetkomen aan de behoeftes van academische leerkrachten in het basisonderwijs op het gebied van inzet, professionalisering en kennisdeling*. Leiden.
- [REDACTED] (2018). *Het functioneren van beginnende leerkrachten in hun groep en in de school: verschillen tussen alumni van de academische en de hbo-pabo*. GION, Gronings Instituut voor Onderzoek van Onderwijs, Opvoeding en Ontwikkeling, Rijksuniversiteit Groningen.
- [REDACTED] (eds.) (2022). *Omdat lezen loont. Op naar effectief leesonderwijs in Nederland*. Huizen: Pica.
- Inspectie van het Onderwijs (2023). *Rapport De Staat van het Onderwijs 2023*.
<https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2023/05/10/rapport-de-staat-van-het-onderwijs-2023>
- Hogeschool Leiden. (2023). *Instellingsplan 2023-2028; betrokken bevlogen en betekenisvol*
- [REDACTED] e.a. (2023). *PISA-2022 in vogelvlucht*. Twente.
https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/330860617/Resultaten_PISA-2022_in_vogelvlucht.pdf
- Onderwijsraad (2018). *Ruim baan voor leraren*.
<https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2018/11/07/ruim-baan>
- Onderwijsraad (2022). *Taal en rekenen in het vizier*. [Taal en rekenen in het vizier | Advies | Onderwijsraad](#)
- Overheid.nl (z.d.). *Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs*.
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0015216/2003-05-25#Bijlage2>
- PO-Raad (2022). *Samen voor het beste onderwijs*. <https://www.poraad.nl/system/files/2022-05/Het%20onderwijsakkoord%20Samen%20voor%20het%20beste%20onderwijs.pdf>
- ResearchNed (2023). *Vertrekredenen leraren en docenten in het po, vo en mbo*.
<https://www.researchned.nl/2023/12/vertrekredenen-leraren/?type=project>
- Rijksoverheid. (2019, 2 december). *Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek*. [Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)
- Rijksoverheid. (2022, 12 mei). *Kamerbrief over Masterplan basisvaardigheden*. [Kamerbrief over Masterplan basisvaardigheden | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)
- SLO (2023). *Conceptkerndoelen Nederlands en rekenen en wiskunde*. https://slo-kerndoelen.files.svdcdn.com/production/uploads/assets/updates/Informatiedocument_kerndoelen_SLO_V11_digitaal_2023-10-02-121848_tdkd.pdf?dm=1696249129
- [REDACTED] (2023). *PIRLS-2021: Trends in leesprestaties, leesattitude en leesgedrag van tienjarigen uit Nederland*. Expertisecentrum Nederlands.
- [REDACTED] (2023). *Whitepaper lerarentekorten: Over oorzaken, beleid en oplossingen*. <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/427915>
- Vereniging Hogescholen (2019a). *Strategische beleidsagenda VH educatieve sector 2019-2024. Samen toekomstbestendige leraren opleiden*. Den Haag.

- Vereniging Hogescholen (2019b). *De professionele masterstandaard*.
https://www.vereniginghogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/001/049/original/De_professionele_masterstandaard_-_juni_2019_-_Vereniging_Hogescholen.pdf?1562752961

Bijlagen

1. Macrodoelmatigheidsonderzoek Master Leraar Nederlands po-vo. Hogeschool Leiden.
Deelrapportage: deskresearch Lexnova, 25 april 2024
([Bijlage 1 Macrodoelmatigheidsonderzoekdeelrapportage desresearch.pdf](#))
2. Intentieverklaringen
([Bijlage 2 Intentieverklaringen.pdf](#))
3. Rapport behoefteonderzoek Master tweedegraads bevoegdheden Nederlands & wiskunde
(Hogeschool Leiden, faculteit Educatie, 2023)
([Bijlage 3 Rapport behoefteonderzoek Master tweedegraads bevoegdheid Nederlands en Wiskunde.pdf](#))
4. Macrodoelmatigheidsonderzoek MA Leraar Nederlands po-vo. Hogeschool Leiden.
Deelrapportage: instroominschatting. Lexnova, 25 april 2024
([Bijlage 4 Deelrapportage instroomschatting MA Leraar Nederlands po-vo.pdf](#))
5. Notulen klankbordgroepsessies
([Bijlage 5 Notulen klankbordsessies.pdf](#))
6. Notulen overleg samenwerkingspartners
([Bijlage 6 Notulen overleg samenwerkingspartners.pdf](#))
7. Macrodoelmatigheidsonderzoek Master Leraar Nederlands po-vo. Hogeschool Leiden.
Deelrapportage: arbeidsmarktanalyse. Lexnova, 25 april 2024
([Bijlage 7 Rapportage arbeidsmarktanalyse M Leraar Nederlands po-vo - Lexnova Marktonderzoek.pdf](#))
8. Macrodoelmatigheidsonderzoek Master Leraar Nederlands po-vo. Hogeschool Leiden.
Bijlagenrapportage: Open antwoorden behorende bij het deelrapport: Marktpotentieel MA Leraar Nederlands po-vo. Hogeschool Leiden. Lexnova, 10 april 2024
([Bijlage 8 Bijlagenrapportage werkveldenquête - MA Leraar Nederlands po-vo - HL - Lexnova.pdf](#))